

U eri interneta, preplavljeni smo brojnim informacijama, često netačnim. Senzacionalistički naslovi u medijima služe kao „mamci za klikove“, a plastika je omiljena tema, posebno počev od 2018. Lažnim vestima često doprinose i nepromišljene, obmanjujuće i zbudjujuće izjave nekih naučnika

Aleksandra Mihajlović

Aleksandra Mihajlović
Glavna i odgovorna
urednica

Nedavno je u uglednom naučnom časopisu (koji se ne bavi polimerima) objavljena vrlo zanimljiva i poučna reč urednice. Suština se svodi na to kako je ključna uloga naučnika – suzbijanje lažne nauke. Te „kako naučnici treba momentalno i ubedljivo da reaguju na svaku netačnu informaciju u medijima ili koju je izrekla neka javna ličnost“, posebno u pogledu privlačnih naslova koji služe kao „mamci za klikove“ i širenja lažnih vesti. Možemo se složiti sa svim što je napisano u tekstu. Međutim, postavlja se jedno važno pitanje. Šta ako problem netačnih informacija ne dolazi izvan naučne zajednice, nego zapravo baš od strane naučnika?

Ko se seća uvodnika našeg „Sveta polimera“ iz prošlog broja, svedok je kako se profesorka analitičke hemije, koja se nikada nije bavila plastikom, vrlo slobodno na televiziji izjašnjava o plastici i to, naravno, negativno. Da li je ona naučnica? Naravno da jeste. Da li se razume u plastiku? Naravno da ne. U vezi s jednom njenom tvrdnjom, pitali smo je da li postoje naučni dokazi na svetskom nivou o dejstvu ljuspica plastike na ljudsko zdravlje i kakvi su to dokazi? Odgovor je glasio: „...Da li uopšte treba dodatno objašnjavati koliko je negativno dejstvo mikroplastičnih čestica? Iako su to inertne čestice, mogu da se zadrže u bubrežima i jetri i negativno utiču na rad tih organa...“ Profesorka se pozvala i na neki rad o uticaju mikroplastike na bezbednost hrane i ljudsko zdravlje. Zamoljen da prokomentariše ove tvrdnje, redovni profesor Tehnološkog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu prof. dr Dragoslav Stoilković, koji se cele radne karijere bavi polimerima, napisao je: „Primenjeni su trikovi koje je opisao nemački filozof Artur Šopenhauer (1788–1860) u knjižici ‘Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova’ (izdanje Novi Sad, 1985). Na primer, trikovi kada se izražava sumnja u nešto ili kada se poziva na opšte mišljenje. U radu koji profesorka navodi, kao i u nekim drugim radovima koji se odnose na uticaj mikroplastike, izlaže se po šemi... mikroplastika → mogla bi da deluje → može da deluje → verovatno → sigurno → treba ispitati → svi kažu... A pri tome se ne navodi nijedan jedini dokaz o štetnosti mikroplastike.”

Dosta napisa u medijima posvećeno je tome kako plastika ulazi u lanac ishrane. Treba napomenuti da je važeći naučni stav da eventualno progutane plastične čestice prođu nesvarene kroz probavni trakt čoveka i izbace se iz organizma. Uticaj ovih čestica na ljudsko zdravlje još uvek naučno nije dokazan. Otkriće da se plastika taloži u ljudskim tkivima bilo bi senzacija.

U periodu 17–20. avgusta ove godine u organizaciji Američkog hemijskog društva održana je virtuelna konferencija ACS Fall 2020 Virtual Meeting & Expo na kojoj je prezentovano 6.000 radova. Veliki publicitet, ne samo u SAD, već i u Evropi, dobio je rad grupe autora sa američkog Arizona State University koji je imao za cilj pronalaženje metoda za detektovanje mikroplastike i nanoplastike u ljudskim organima, ukoliko ih ima. Da bi to utvrdili, istraživači su čestice plastike **namerno ubrizgali** u uzorke ljudskih tkiva koje su dobili iz specijalizovane Banke tkiva. Ustanovili su da se ove, namerno ubrizgane, čestice mogu detektovati i kvantifikovati metodom protočne citometrije, koja se koristi u medicini, kao i Ramanovom spektroskopijom. Ali u radu nema ni reči o tome da su čestice plastike pronađene u tkivima gde nisu namerno dodate.

Međutim, rad je u medijima prikazivan pod bombastičnim naslovima tipa „prvi put pronađena mikroplastika nataložena u plućima, jetri i bubrežima ljudi“ (što uopšte nije istraživano niti se spominje u radu) jer su u saopštenju za štampu autori dali dvosmislene izjave o svom istraživanju.

Za to vreme, istraživači sa američkog Ohio State University, s partnerima, otkrili su da neke bakterije proizvode etilen koji bi se „mogao iskoristiti za dobijanje plastike, umesto fosilnih goriva“. Jeste li čuli nešto besmislenije? Koliko bi bakterija bilo potrebno za 1 kg etilena, koliko za 1 tonu, koliko npr. za milion tona? Ako su prethodne vesti bile „mamci za klikove“, ovo bi se moglo nazvati „mamcem za dobijanje novca za istraživanje“. Što bombastije, ali i besmislenije, tim bolje!